

Dr. Nebojša Nikolić

**8. Međunarodni simpozij o zdravlju pomoraca,
Rijeka 8 – 13 svibnja 2005.**

**8th International Symposium on Maritime Health,
Rijeka 8th – 13th May 2005**

Od 8. do 13. svibnja 2005. u Rijeci je održan 8. Međunarodni simpozij o zdravlju pomoraca (8th ISMH). Te konferencije, koje se održavaju svake dvije godine, središnje su mjesto okupljanja svjetskih stručnjaka za pomorsku medicinu, a do sada su održane u Turkuu (Finska), Baltimoru (SAD), Antwerpenu (Belgija), Londonu (Velika Britanija), Manili (Filipini) i Taragoni / Barceloni (Španjolska).

Simpozij je organiziran uz podršku agencija Ujedinjenih naroda: Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), Međunarodne organizacije rada (ILO) i Međunarodne pomorske organizacije (IMO) te Međunarodnog sindikata pomoraca (ITF), a prvi put i uz podršku Međunarodne organizacije za migracije (IOM).

Suorganizator ovih simpozija, i organizacija koja provodi postupak kandidature, te na kraju i dodjeljuje organizaciju, jest International Maritime Health Organization (IMHA) koji je danas u savjetodavnom statusu Međunarodne pomorske organizacije (IMO).

Nositelj organizacije 8th ISMH bio je Zavod za javno zdravstvo PGŽ, a suorganizatori Medicinski i Pomorski fakultet u Rijeci, Hrvatski zavod za medicinu rada, te Hrvatska udruga za pomorsku podvodnu i hiperbaričnu medicinu.

Konferencija je održana uz pokroviteljstvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Sveučilišta u Rijeci, Primorsko-goranske županije, Grada Rijeke, Turističke zajednice PGŽ i Turističke zajednice Grada Rijeke.

Simpozij je organiziran na brodu «Dalmacija», gdje je bila smještena većina sudionika iz inozemstva, a stručne sesije održavale su se u kongresnim prostorima na samom brodu te u kongresnim prostorima na kopnu, u neposrednoj blizini pristaništa u Riječkoj luci.

Dana 8. svibnja 2005. sudionici su u Veneciji ušli u brod, te oko 19,00 isplovili prema Rijeci. Tijekom isplovljenja iz Venecije, u Lido baru, održan je Welcome reception.

Idućeg dana, oko sedam sati ujutro, «Dalmacija» je uplovila u Riječku luku, a u devet sati u HNK Ivana Pl. Zajca započela je svečana sjednica uz prigodni program.

Sudionike i uzvanike pozdravili su predsjednik organizacijskog odbora dr. Nebojša Nikolić, predstavnici pokrovitelja, te visoka predstavница WHO, dr. Gerry Eijkemans. Njoj je u svečanoj ceremoniji uručen tekst novog izdanja priručnika International

Medical Guide for Ships, napisanog od dvadesetak autora, članova IMHA.

Nakon što je gradonačelnik Grada Rijeke mr. Vojko Obersnel proglasio simpozij otvorenim, svečana je sjednica završila podizanjem zastave simpozija na kojoj će se uz Turku (Finska), Baltimore (SAD), Antwerpen (Belgija), London (Velika Britanija), Manilu (Filipini) i Taragonu / Barcelonu (Španjolska) od sada nalaziti i ime Grada Rijeke i Republike Hrvatske.

Rad simpozija nastavljen je plenarnom sjednicom u kojoj je predstavnik ILO mr. Dani Appave predstavio nove preporuke ILO, a nakon njega govorili su: dr. Thomas Gionis (Chairman, American Board of Healthcare

Law and Medicine) o problemu licenciranja liječnika koji pregledavaju pomorce, dr. Igor Vio, s Pomorskog fakulteta u Rijeci, o odgovornosti brodarka u slučaju smrti na brodu, dr. Tim Carter (UK Coast guard Agency) o strategiji pomorske medicine u idućim godinama te dr. Luisa Canals, predsjednica IMHA, o budućoj Evropskoj specijalizaciji iz pomorske medicine, čiji bi se dio trebao održavati i na Medicinskom fakultetu u Rijeci.

Predstavnica International Organization for Migrations iz Ženeve govorila je o strategiji prevencije AIDS-a kod migratornih populacija, a dr. Huji Hisamune (iz Japana) predstavio je novu strategiju povezivanja institucija i resursa pomorske medicine u Aziji.

Dr. Andra Ergle iz Latvije govorila je o etičkim problemima odnosa u pomorskoj medicini, a ugledna psihologinja iz Instituta pomorske medicine u Esbjergu (Danska) Mrs Fabiene Knudsen o problemu neokolonijalizma i nejednakosti među pomorcima na globalnom pomorskom tržištu.

Poslijepodnevna sesija (održana u Kongresnoj dvorani Euroherca) imala je temu o poboljšanju pomoraca. Predstavnici nekoliko zemalja svijeta iznosili su rezultate svojih studija o tom problemu.

Ta sesija bila je svojevrsni uvod u NovoNordisk, simpozij o problemu traumatskog krvarenja na brodovima i novim mogućnostima tretmana novootkrivenim farmakološkim pripravcima. Na simpoziju je govorio vodeći svjetski stručnjak za tu problematiku dr. Uri Martinowitz iz Izraela.

Paralelno, u kongresnoj dvorani na brodu «Dalmacija» održala se «Meet the Expert» sesija, nazvana «Destination Afrika / Destination Asia, koju su vodili ugledni predavači: dr. Santanu Chatergee iz Indije i Dr. Albie De Frey iz Južnoafričke Republike. Oni su predstavili zdravstvene sustave, bolnice i ustanove u azijskim i afričkim lukama te zdravstvene rizike za pomorce koji proizlaze iz nedostatne razine medicinske pomoći u tim regijama.

Dr. Albie De Frey vodio je atraktivni workshop o evakuaciji traumatiziranog bolesnika iz Lagosa – Nigerija i preprekama koje se u tim situacijama moraju svladati. Taj blok predavanja posebno je zanimao sudionike iz razvijenih zemlja svijeta koji visoku razinu zdravstvene zaštite uzimaju kao međunarodni standard i nešto očekivano, dok su zdravstveni sustavi s kojima se njihovi pacijenti susreću u stranim lukama, značajan rizik za zdravlje.

Popodnevna sesija na brodu «Dalmacija» za temu je imala lifestyle i zdravstvene rizike kod pomoraca, gdje su, uz ugledne inozemne stručnjake iz Ukrajine i Poljske, naši stručnjaci predstavili radove koji će zasigurno imati značajan odjek u zdravstvenoj politici međunarodne pomorske zajednice.

Dr. Jagoda Dabo (iz riječkog Zavoda za javno zdravstvo PGŽ) predstavila je svoju studiju o razlikama u rizičnom ponašanju učenika koji se upisuju u pomorske i ostale škole. Tom studijom ona je potvrdila tezu da se za pomoračko zanimanje odlučuje rizična populacija učenika.

Dr. Viktor Peršić (iz Opatijske Thalasoterapije) govorio je o mogućnostima samo-testiranja faktora zgrušavanja krvi pomoraca na brodu. Ta saznanja i mogućnosti prekretnica su u ocjeni radne sposobnosti pomoraca s poremećajima srčanog ritma pa će svakako značajno utjecati na stavove kod donošenja novih pravilnika o radnoj sposobnosti pomoraca.

Međunarodna organizacija za migracije, u suradnji sa Školom narodnog zdravlja «Andrija Štampar» iz Zagreba, prvi put je sudjelovala u radu ISMH te je prepoznala zajednički interes s IMHA u zbrinjavanju te brojne migratorne populacije, posebice u problemu prevencije AIDS-a.

Tridesetak specijalista medicine rada iz Hrvatske, uz sudjelovanje petorice međunarodnih trenera, među kojima je i dr. Leul Ayalew, iz Etiopije, sudjelovalo je u trening radionici i seminaru HIV/AIDS Counselling for Occupational Health Professionals (HIV/AIDS Savjetovanje za specijaliste medicine rada).

Upravo su specijalisti medicine rada danas oni liječnici koji prvi stupaju u kontakt s tom migratornom populacijom preko koje je moguće preventivno djelovati na pomorce, kao vrlo rizičnom populacijom.

Dana 10. svibnja 2005 program rada simpozija otvoren je sesijom Maritime Occupational Health gdje je u plenarnom dijelu dr. Marileen Biekart (iz Nizozemske) prikazala simulaciju sljepoće na boje i njezinu upotrebu u ocjeni radne sposobnosti kod pomoraca, a mr. Giovanni Carusso (iz Švicarske) govorio je o problemu zaštite od UV zraka u pomorstvu.

Slobodna priopćenja u toj sesiji za temu su imala štetne utjecaje radnog okoliša na zdravlje pomoraca. Uz ostale, govorio je najveći svjetski autoritet za tu problematiku dr. Ralph Ingemar Nilsson (iz Švedske). On je svojim studijama izloženosti pomoraca benzenu i PHU (parakromatskim ugljikovodicima) pokazao da postoji 30% veći rizik od obolijevanje od leukemije i malignih limfoma upravo kod pomorca. Tom prilikom govorilo se i o problemu izloženosti u strojarnici broda.

O problemima radnog okoliša govorili su i stručnjaci iz Finske, Ukrajine, Georgije

i Irana. Dok su specijalisti medicine rada i toksikolozi obrađivali navedene teme, u konferencijskoj dvorani na brodu «Dalmacija», održavale su se sesije o kliničkoj prevenciji te zaraznim i spolno prenosivim bolestima u pomorstvu. Pozvani predavač prof. Robert Steffen (iz Švicarske), danas svakako najutjecajniiji svjetski stručnjak u području Travel medicine, svojim predavanjem: Basics of Travel Medicine otvorio je sesiju, a na kraju toga dana također je održao «Meet the Expert» sesiju o potrebnim i nepotrebnim vakcinacijama.

To jutro govorio je i doajen svjetske «Cruise medicine» prof. Eilif Dahl (iz Norveške), član boarda IMHA i dugogodišnji medicinski direktor Christal Cruises. On je iznio problem tretmana i prevencije gastrointestinalnih zaraza na cruise brodovima, a u svjetlu prošlogodišnje globalno poznate epidemije na cruiseru koji je u Grčkoj stavljen u karantenu. Taj brod je tada pristao i u Dubrovačkoj luci, o čemu je svojedobno bila izvješćivana sva svjetska javnost.

Navedena sesija obradila je i problem tuberkuloze na brodu te spolno prenosivih bolesti i AIDS-a kod pomoraca. Među ostalima govorio je i naš poznati psiholog iz Zagreba prof. Aleksandar Štulhofer. On je predstavio rezultate studije o spolnom ponašanju naših pomoraca koja je prošle godine provedena u pomorskim ambulancama u Hrvatskoj. U poslijepodnevnom dijelu programa (u kongresnoj dvorani Euroherc) održana je sesija o umoru kod pomoraca. Prof. Andy Smith (iz Velike Britanije) pokazao je najnovija saznanja o tom problemu, a prof. Toni Bielić, s Visoke pomorske škole u Splitu, ukazao je na problem umora na brodu, s aspekta organizacije rada i upotrebe brodskih tehnologija.

Istoga dana, s početkom u 15,30 sati, u akvatoriju Kvarnerskog zaljeva (sa startom ispred Riječke luke) održana je «8th ISMH Sailing Race» u kojoj su se sudionici simpozija na moru nadmetali za titulu najboljeg.

Ta regata organizirana je uz pomoć Adriatic Croatia International Club iz Opatije koji je na raspolaganje stavio svoju flotu Elan jedrilica. Regatu je organizirala naša najpoznatija škola jedrenja Jadranska nautička akademija, a skipere za natjecanje osigurala je Udruga skipera Jadrana. Start je bio ispred nekadašnje lansirne rampe tvornice Torpedo. Tako su se sudionici simpozija tom prilikom mogli upoznati i s tim dijelom naše pomorske povijesti.

Tom regatom sudionicima je na pravi način predstavljen još jedan važni dio naše sportske i pomorske tradicije.

U kongresnoj dvorani na brodu «Dalmacija» (s početkom u 18,30 sati) održana je generalna skupština International Maritime Health Association i izbori za novo predsjedništvo koje će organizaciju voditi iduće dvije godine.

Za predsjednika te svjetske asocijacije izabran je dr. Tim Carter (iz Velike Britanije). Nakon završene sjednice kapetan broda «Dalmacija» Capt. Branko Škorić čestitao je novom rukovodstvu organizacije te za sudionike, u tradiciji i po protokolu brodova za krstarenje, priredio «Kapetanovu večeru».

Iste noći «Dalmacija» je isplovila prema Dubrovniku.

Dana 11. svibnja 2005. godine, tijekom plovidbe do Dubrovnika, na «Dalmaciji» je održana sesija o telemedicini. U plenarnom predavanju govorio je prof. Francesco Amenta, direktor Centro Internazionale Radio Medico iz Rima, danas najveće svjetske radio-medicinske stanice koju su, daleke 1935. godine, osnovali čuveni Guiliermo Marconi i dr. Guido Guida.

Od tada ta radio stanica omogućuje održavanje specifičnog sustava telemedicinskog savjetovanja na moru pomoću kojega pomorci, medicinski obrazovani u svojim učilištima, uz pomoć savjeta liječnika s kopna, medicinskog priručnika čije je novo izdanje predstavljeno na ovom simpoziju i brodske apoteke, uspijevaju pružiti odgovarajuću razinu medicinske pomoći na moru.

C.I.R.M danas obavlja oko 80 % svjetskog radio-medicinskog prometa. Uz stručnjake iz Japana, na toj sesiji je govorio i mr. Arne Sagen – međunarodno poznati stručnjak za procjenu rizika u pomorstvu. On je iznio svoja iskustva i predložio zaključke.

Sesija o medicinskoj pomoći na moru bila je usko vezana za telemedicinski postupak, a nove tehnologije su danas otvorile potpuno novo poglavlje u zbrinjavanju na moru. Tako su polu-atomatski defibrilatori postali praktično standardni dio opreme o čemu su govorili stručnjaci iz Njemačke i Italije.

Prof. Davor Štimac iz Rijeke predstavio je problem i algoritme zbrinjavanja krvarenja iz gastrointestinalnog trakta koje je značajan problem u pobolijevanju i smrtnosti pomoraca na brodovima. I to izlaganje predstavljalo je značajan doprinos formiranju novih programa obuke iz brodske medicine u pomorstvu.

Brod «Dalmacija» je u dubrovačku luku Gruž stigao oko 15,00 sati. Treba naglasiti da su i Lučka uprava Rijeka i Lučka uprava Dubrovnik, prepoznajući važnost simpozija i njegovo značenje za cijelu pomorsku zajednicu, oslobodile brod svih lučkih taksi, te ga time ugostile u svojim lukama.

Sudionicima je Turistička zajednica Grada Dubrovnika to poslijepodne organizirala obilazak grada, a s početkom u 18,30 sati (u atriju Kneževa dvora) održano je svečano zatvaranje u duhu stare Dubrovačke Republike, uz prigodni kostimirani program.

Tom prilikom, sljedećem organizatoru, Danskoj i gradu Esbjergu svečano je predana zastava kongresa, a predstavnik grada Rijeke novoizabranim je članovima predsjedništva IMHA predao po jednu naušnicu «morčić» i na taj način ih «vjenčao s morem» i našom pomorskom tradicijom.

Tijekom plovidbe i povratka u Rijeku, na brodu su se održavali workshopovi. Svrha tih workshopova bila je da se sva saznanja, stečena u prethodne dvije godine i na samom kongresu, nakon rasprave, formuliraju u zajednički stav, koji može imati formu zaključka ili prijedloga projekta s ciljem implementiranja u praksu.

Pod predsjedanjem dr. Olafa Jensena iz Instituta pomorske medicine (Danska) organiziran je workshop o utjecajima radnog okoliša na zdravlje pomoraca i mogućnosti njihove reverzibilnosti. Taj cjelodnevni workshop postavio je temelje za veliki međunarodni projekt koji će dati odgovore na ta pitanja.

Dr. Sebastiaan Rikken je, kao jedan od urednika trećeg izdanja *International Medical Guide for Ships*, sa svim autorima održao workshop na kojem su usuglašeni posljednji stavovi o novom izdanju tog važnog priručnika. Medicinskoj obuci pomoraca predstoje značajne promjene, pa je, pod predsjedanjem dr. Michael Lund Nielsena, održan workshop o medicinskoj obuci u kojem su sudjelovali predavači brodske medicine na raznim pomorskim učilištima. Dr. Rob Verbist, nekadašnji predsjednik *International Maritime Health Association* danas je savjetnik *International Committee for Seafarers Welfare* i na workshopu je sudionike upoznao s SHIP programom (*Seafarers Health Information Program*) kojim se korištenjem novih informacijskih tehnologija želi uspostaviti svojevrsna zdravstvena mreža za razmjenu informacija u pomorstvu koju bi koristili i pomorci i liječnici.

Tijekom kongresa u Manili 2001 godine, *Danish Maritime Direktorat* je predstavio svoj novi koncept prevencije malarije u pomorstvu koji se temeljio na konceptu *stand by treatment* i općim preventivnim mjerama protiv ugriza komarca. Ideja takvog koncepta je da se u modernom pomorstvu brodovi u lukama zadržavaju vrlo kratko te je time rizik manji, a šteta od standardnog uzimanja antimalarika (tjedan dana prije, za vrijeme boravka i dva tjedna nakon izlaska iz opasne zone), uz vrlo niski

compliance, je velika. Dr. Torben Leth predstavio je rezultate njihovog iskustva i zaključeno je da se projekt i dalje nastavi budući da je takav pristup dao rezultate. Jedan od vodećih stručnjaka medicine rada u pomorstvu i savjetnik *UK Coastal Guard Agency* te drugih državnih institucija koje se bave pomorcima, dr. Tim Carter, sa svojim suradnicima, održao je sastanak o problemu standarda u pregledima pomoraca, koji bi bili temeljeni na onome što se zove «*evidence base medicine*» što bi trebalo donijeti nove preporuke za ocjenu radne sposobnosti u pomorstvu.

Na kongresu su sudjelovala ukupno 322 sudionika iz 39 zemlja svijeta. Predstavljen je 231 rad, od čega 186 usmeno na plenarnim sjednicama i slobodnim priopćenjima, a 45 u obliku postera.

Tijekom simpozija održano je i 7 radionica. Znanstvena razina radova koje je prihvatio međunarodni znanstveni odbor bila je izrazito visoka. Jedan od uglednih svjetskih medicinskih časopisa *Jurnal of Travel Medicine*, koji se citira u bazi *Current Contents*, najbolje će radove sa simpozija uvrsti u svoj poseban tematski broj. Sažeci svih radova objavljeni su u knjizi sažetaka, a radovi in extenso biti će objavljeni kao *Book of Proceeding* u formi CD-a.

Dr. Nebojša Nikolić